

52545

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE

ACTA JURIDICA ET POLITICA

Tomus XII.

Fasciculus I.

BUZA LÁSZLÓ

A nemzetközi jog fejlődése
a felszabadulás óta

SZILBEREKY JENŐ

A Magyar Népköztársaság jogrendszerének
fejlődése

SZEGED
1965

Redigunt

GYÖRGY ANTALFFY, ÖDÖN BOTH, ANTAL FONYÓ, ISTVÁN KOVACS,
JÁNOS MARTONYI, KÁROLY NAGY, ELEMÉR PÓLAY

Edit

*Facultas Scientiarum Politicarum et Juridicarum Universitatis Szegediensis
de Attila József nominatae*

Nota

Acta Jur. et Pol. Szeged

Szerkeszti

ANTALFFY GYÖRGY, BOTH ÖDÖN, FONYÓ ANTAL, KOVÁCS ISTVÁN,
MARTONYI JÁNOS, NAGY KÁROLY, PÓLAY ELEMÉR

Kiadja

*A Szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara
(Szeged, Lenin krt. 54.)*

Kiadványunk rövidítése

Acta Jur. et Pol. Szeged

Újból megindult az oktatás — szólt az egykori tudósítás, amely hírül adta, hogy ötévi szünet után ismét megkezdődtek az előadások a szegedi egyetem jogi karán 1945. szeptember 12-én és először a magyar egyetemek történetében, rendes jogász hallgatóként nők is beiratkozhattak. Ezt a kapunyitást azonban jelentős történelmi események előzték meg. A Szovjetunió felszabadító hadserege hősiei küzdelem után véget vetett hazánk több évszázados elnyomásának. 1945. április 4-én befejeződött Magyarországon a pusztító második világháború, új élet kezdődött a felszabadult területen. Ez a nap azóta nemzetünk nagy sorsfordulójának szimbóluma lett, jelképezi a történelmi változást, azt a forradalmat, amelyet a felszabadult társadalom forradalmi erői végrehajtottak. Két évtized rövid idő az emberiség évezredes történetében, de ebben az időszakban hősiei küzdelemben valóra vált országunkban a demokratikus forradalom, létrejött a proletárdiktatúra, győzedelmeskedett a szocialista forradalom. A felszabadulás tette lehetővé, hogy a magyar munkásosztály szövetségben a parasztsággal és a társadalom más haladó rétegével kiépítse népi államát, amelyben minden hatalom a dolgozó népé.

Amikor szeretettel, tisztelettel és hálás szívvel emlékezünk erre az időszakra vissza, a magunk területén is számot kell vetnünk: élni tudtunk-e a kapott szabadsággal, felhasználtuk-e a felszabadulással megnyílt lehetőségeket, milyen eredményeket értünk el, melyek az elkövetkező 'időszak legfontosabb feladatai. A hazánk életében történő társadalmi változások alapvetően megváltoztatták az egyetemek arcát is. Az egyetem jellegére, munkájára rányomta a bélyegét az új társadalmi rendszer, megváltozott a hallgatóság összetétele, megszűnt a régi uralkodó osztályok kulturális monopóliuma, tartalmában, politikai szellemében, színvonalában magasfokú képesséssel sikerült felszámolni a felsőoktatásban mutatkozó elmaradottságot. Ez a fejlődés nemcsak egyszerűen számbeli növekedést, hanem döntően tartalmi átalakulást eredményezett.

Megemlékezésünk keretében a felszabadulás utáni korszak legfontosabb tényezőinek, mutatóinak felvázolására kerülhet csak sor. Az ország megváltozott gazdasági, politikai és társadalmi viszonyai következtében átalakuláson ment át népünk gondolkodása, tudata és ez jogfejlődésünkre, jogalkalmazásunkra és egész jogászságunkra is erőteljes átfর্মáló hatással volt. Történetileg áttekintve a fejlődést, a felszabadulás utáni első években a hatalomért vívott harcban jelentős átalakulásra a felsőoktatás területén nem kerülhetett sor.

Az első, 1946-os tanulmányi reform tartalmilag és módszertanilag nem jelentett lényeges változást a jogi oktatásban. A fordulat évtől viszont már

a szocialista átalakítás végrehajtásáért folyó harcban fokozatosan átalakul jogrendszerünk, ezzel párhuzamosan megváltozik az egyetemi képzés tartalma, formája és ennek az átalakulásnak a jegyei a jogi oktatásban is megtalálhatók.

A hallgatók összetételének megváltozása volt az első lépés ebben az irányban. A nők részvétele mellett egyre nagyobb számban nyertek felvételt a munkásosztály és a parasztság gyermekei; megindult az esti munkástanfolyam azoknak számára, akiknek korábban nem volt lehetőségük az egyetemi oktatásban részt venni. A munkástanfolyam befejezésével a hallgatók jogi, illetőleg államigazgatási képzését, további tanulmányok végzése után pedig doktori diplomát is nyertek. Később, 1955-ben új formában ismét megindult a dolgozók képzése levelező oktatás formájában. Ezek a szervezeti intézkedések is döntően közrehatottak abban, hogy hallgatóságunk szociális összetétele gyökeresen megváltozott. Húsz esztendő alatt a létszám háromszorosára emelkedett: 1945-ben 334, 1965-ben 1070 hallgató, ebből 367 nő.

Másik alapvető változás az oktatás tartalmában mutatkozott. Az említett első reform után lényegesebb változást a fordulat évében bevezetett reform jelentett, több új kollégium bevezetésével egyidejűleg megkezdődött a jogi tantárgyak marxista-leninista szellemben történő előadása. Az új vizsgaszabályzat megszüntette az alapvizsgákat, megváltoztatta a doktori szigorlati rendszer s végülis négy és fél évben állapította meg a jogászképzés időtartamát. Átmenetileg külön jogtudományi és külön közigazgatástudományi képzés is bevezetésre került.

Karunk feladata elsősorban gyakorlati szakemberek képzése, megemlítenő azonban az a tevékenység is, amely a jogi tudományos utánpótlás nevelésével van összefüggésben. Az önálló munkára, gondolkodásra, az alkotómunka szeretetére való nevelés, a tudományos kutatásra való készség kibontakoztatása a tudományos diákkör feladata. (Hasonló feladatokat láttak el korábban egyes tanszégeken működő szemináriumok is.) Szervezett diákköri munka 1952-től van karunkon, jelenleg 8 tanszék mellett működik diákkör, összesen 125 taggal. Az eddigi országos konferenciákon való szereplés sikeresnek mondható, 41 hallgató mutatta be dolgozatát, ebből minisztériumi, illetve egyéb jutalomban 37 dolgozat szerzője részesült. A diákköri munka eredményességének bizonyítéka az is, hogy Karunk fiatal oktatói közül 7-en korábban a diákkörben dolgoztak.

A marxista-leninista világnézet alapján történő oktatás egyre erőteljesebben érvényesült a szaktudományok területén is, és ennek a minőségi változásnak a hatására fellendült a tudományos munka is. Ez a tudományos munka az oktatók sokrétű tevékenységében fejeződött ki. Kezdeti lépés a szovjet jogalkotás és jogtudomány eredményeinek megismerése, elemzése volt, amely biztos alapját képezte új szocialista jogtudományunknak. A szocialista jogtudomány művelőinek köre olyan régi és új szakemberekből került ki, akik a szocialista építést tekintették élethivatásuknak, megfelelő segítséggel képesek voltak az új magyar szocialista jogtudomány egyre alkotóbb és elmélyültebb művelésére, ugyanakkor a gyakorlati, az oktatási munkában való részvétel is rájuk hárul. Ez vonatkozik Karunkra is, amelynek tagjai közül számosan vettek részt jelentős új jogszabályok megalkotásában, a jogalkalmazásban, legmagasabb szintű állami szervek munkájában.

A tudományos munkában és a gyakorlati életben végzett tevékenység termékenyítő hatása tükröződik a kutatási eredményekben is. A felszabadulás óta több mint 50 könyv jelent meg, monográfiák, tanulmányok, cikkek száma jóval ezer fölött van. A kisebb tanulmányok túlnyomórészt hazai folyóiratokban és egyéb kiadványokban, de egyre nagyobb számban külföldi kiadványokban jelentek meg. Kiemelendő az a munka is, amelyet oktatóink egyetemi tankönyvek, jegyzetek készítésével végeztek.

Egyre szélésednek Karunk nemzetközi kapcsolatai is, külföldi kongresszusokon, tanulmányutakon nagy számban vesznek részt oktatóink, ma már egyre hosszabb időtartamban. Ugyanakkor számos külföldi oktató látogatta meg Karunkat. Nagyon jelentősnek mondható az a kapcsolat is, amelyet a kulturális egyezmény keretében a szófiai egyetem jogi karával építettünk ki oktatók, hallgatók cseréje, publikációk stb. kölcsönös megküldése formájában. Számos fontos témakörben nemzetközi, országos konferenciát, tankönyv és jegyzetvitát rendezett Karunk s az együttműködésnek ez a formája is jelentősen hozzájárult más országok és intézmények tapasztalatainak megismeréséhez és ezen keresztül a Kar oktatói tudományos felkészültségének növeléséhez, végső soron segítette az oktatás színvonalának az emelését. A tudományos fokozattal rendelkezők száma örvedetesen növekszik.

A tárgyi feltételek megjavulása lehetővé tette önálló kari kiadványok megjelentetését két tanulmányköteten kívül az Actában megjelent dolgozatok száma 78.

Fokozatosan kialakult cserekapcsolatunk is, ma már 130 belföldi, 7 népi demokratikus ország 43, 11 tőkés ország 27 egyetemével, illetve intézményével van rendszeres kiadványcsere.

Társadalmi rendünk a 20 év alatt igen jelentős anyagi eszközökkel is támogatta munkánkat, a Kar tanszékeinek személyi és dologi adottságai állandóan javulnak, hatalmas az az összeg is, amit államunk a hallgatóság nyugodt felkészülésére fordít. Az anyagi megbecsülés mellett több oktatónk kiváló munkájáért magas kitüntetésben részesült.

Két évtized eredményeinek lemérésénél megállapíthatjuk: sikerült a szocialista szellemű jogi oktatás megszervezése, megfelelő mértékben vettünk részt a jogtudomány művelésében, mindezzel hozzájárultunk a magunk részéről is a szocialista állam és jogtudomány alapjainak a lerakásához. Fő feladatunk minden területen ezeknek az alapoknak továbbfejlesztése, a szocialista jogrendszer teljes kiépítésében való közreműködés, olyan új típusú jogászok képzése, akik a jövő nagy feladatait hivatottak végrehajtani.

DR. KEMENES BÉLA
dékán